

УДК 657.623

Палагута К.О., канд. екон. наук, доцент

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, palagutaea@knu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ XML-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ

Формування прозорості, публічно відкритої звітності за міжнародними стандартами вкрай можлива в контексті євроінтеграційних процесів перебудови економіки України. На теперішній час мова XML є стандартом, з використанням якого готується фінансова звітність суб'єктів господарювання. За допомогою програми «Податкова звітність» можна підготувати документи фінансової звітності у форматі XML і передати їх по каналах електронної пошти. У більшості програм автоматизації бухгалтерського обліку реалізовано функцію формування файлів фінансової звітності у форматі XML для передачі у податкову адміністрацію.

Наказом N 729 від 29.11.2013 р. «Про затвердження формату (стандарту) електронного документа звітності платників податків» [1] Державна податкова служба України затвердила стандарт електронного документа звітності платників податків на основі специфікації eXtensible Markup Language (XML), визначила, що контроль електронних документів в XML-форматі здійснюється із застосуванням схем контролю XML-документів (XML-Schema), у додатках до цього наказу опублікувала структуру електронного документа податкової звітності платників податків на основі специфікації XML та надала доступ розробникам програмного забезпечення до структури XML-документа, відповідних схем контролю XML-документів.

Однак, на теперішній час більш сучасним засобом подання фінансової звітності є мова XBRL. Розробка мови XBRL (Extensible Business Report Language – розширювана мова фінансових звітів) почалась у 1998 році з ініціативи і під керуванням AICPA (American Institute of Certified Public Accountants – Американського інституту сертифікованих бухгалтерів). XBRL є перекладенням існуючих стандартів фінансової і бухгалтерської діяльності на XML, що забезпечує їй значні переваги перед іншими способами подання і передачі ділової інформації.

На теперішній час подальшою розробкою мови XBRL керує міжнародний консорціум XBRL International. На офіційному сайті цієї організації [2] можна знайти технічні специфікації XBRL, реєстр таксономій для фінансових звітів, інструкції по використанню мови XBRL.

Мова XBRL дозволяє багаторазово використовувати фінансову інформацію в різних ситуаціях – для публікації звітів, вибірки даних для різних додатків, заповнення різних форм звітності тощо. Завдяки своїм властивостям XBRL дозволяє здійснювати автоматичний обмін фінансовою інформацією між різними програмним забезпеченням, яке взаємодіє за допомогою різних інформаційних мереж, включаючи Інтернет. Вона усуває необхідність повторного введення фінансової інформації, тим самим знижуючи ризик помилкового введення даних та усуваючи необхідність ручного введення для отримання звітів у різних форматах (документи, підготовлені текстовими редакторами, HTML – документи для публікації звітів у Інтернет, документи у спеціалізованих форматах звітності). У результаті знижуються витрати на підготовку і передачу фінансових документів, спрощується доступ до інформації інвесторам і аналітикам.

Використання XBRL як єдиного формату публікації фінансової інформації в мережі Інтернет дозволяє швидко знаходити необхідні фрагменти даних, у тому числі за допомогою інтелектуальних агентів.

Основна відмінність XBRL від XML полягає у застосуванні так званих таксономій. Таксономії – це таблиці тегів, які повинні бути однозначно зрозумілими для всіх користувачів і програм. Таксономії вирішують такі задачі:

- можливість перекладу з національної мови на англійську, що лежить в основі стандарту;
- можливість адаптації;
- можливість трансформації звітності.

На теперішній час розроблені таксономії для торговельних і промислових підприємств для США, країн Євросоюзу, деяких країн Азії, які використовують звітність відповідно до стандартів US GAAP і IFRS.

На національному рівні існуючі таксономії дозволяють компаніям, розташованим на території США і країн Євросоюзу, подавати звітність регуляторам у форматі XBRL у відповідності до встановлених вимог. З 2006 року державна комісія з цінних паперів та фондового ринку США вимагає від компаній, що беруть участь у торгах на американських біржах, подання фінансової звітності у форматі XBRL.

Використання мови XBRL для публікації фінансових звітів у мережі Інтернет стало в США і країнах Євросоюзу загальноприйнятою практикою з 2009 року. Так, наприклад, такі компанії, як Microsoft, McDonalds, IBM, публікують свої звіти у Інтернет. Це дає можливість акціонерам, інвесторам, дослідникам отримати потрібну інформацію.

Одним в перспективних напрямків розвитку мови XBRL вважається її інтеграція у інформаційні системи обліку, що надає переваги у уніфікації організації даних та методів роботи з інформацією.

Основні проблеми у просуванні мови XBRL полягають у створенні необхідних таксономій, які могли б бути сумісними з міжнародними і регіональними стандартами фінансового звітування.

В Україні у квітні 2021 року було схвалено електронний формат Таксономії UA XBRL МСФЗ 2020 року (v.1.2) для використання суб'єктами звітування при складанні фінансової звітності в електронному форматі за 2020 рік та проміжної фінансової звітності в 2021 році. Починаючи з 2021 року всі підприємства, що становлять суспільний інтерес, у тому числі суб'єкти фінансової галузі, включаючи банки і небанківські фінансові установи (страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, інші фінансові компанії), повинні використовувати XBRL для складання щоквартальної та річної фінансової звітності. На теперішній час накопичено певний досвід підготовки електронної звітності для компаній з нафтогазової галузі, промисловості, агропромисловості, IT, дистрибуції та компаній з управління активами. Однак, розвиток таксономій для суб'єктів господарювання України, а також удосконалення програмного забезпечення для формування звітності згідно з міжнародними стандартами і її опрацювання триває.

Наступним кроком удосконалення системи формування фінансової звітності суб'єктами господарювання України є, на нашу думку, перехід усіх підприємств на стандарт іXBRL з можливістю подавати звіти у даному форматі у податкову адміністрацію, службу статистики.

Список посилань

1. Наказ «Про затвердження формату (стандарту) електронного документа звітності платників податків» N 729 від 29.11.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0243-14#Text>
2. Міжнародний консорціум XBRL International. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xbrl.org>